

474); 1262: *Padardello* (supra): l'abat Ponç de Roses nomena superior del mon. de Sta. Maria de *Pederdello* o *Pitritello* un convers Bernard Sifred i una monja Ermessinda (Villan. XIV, 239; Alsius l.c.)

ETIM. És poc reflexiva l'afirmació d'Alsius que no pot tenir res a veure amb *Pedret*, segurament afermant-se en la *-d-*, i en *Pa-* i *Pan-* -ard- de les grafies modernes, puix que ell mateix ens forneix *Petritello* en la cita de 1229 (vestit com *Pitr-* en b. ll.) i hi ha *Pederdellum* amb *-e-* interna en una altra dada molt antiga, i *Pet-* o *Ped-*, no pas *Pad-* ni *Pan-* en la major part de les dades medievals. Justament totes les informacions concorden que és vora de *Pedret* i que és a 4 k. de Pau i quasi arran dels estanys de Castelló, que abans arribaven més al N. i NE.: vora Roses, *Pedret* i Pau. La *-t* de *Pedret* és de les que se sonoritzaven entre vocals, i per tant un PETRET-ELLUM s'havia de canviar en *Pedredell* (S. XIII), en el qual el *-re-* pretònic, passava a *er-*, *ar-* (*crebell* > *garbell*, *bregar* > *bargan*). *Pedret* 'pedregar' de PETRETUM, consta en docs. de 1060 o 1362 encara amb grafies *Pedred* i *Padredo* etc. *Pedredell* fou, doncs, un «dim. toponímic» de *Pedret*: 'Pedret el menut'. El canvi de la primera *-d-* en *-n-*, que no consta fins a les dades dels moderns (hi ha *-d-* o *-n-* en totes 7 o 8 medievals), seria alhora per dissimilació (en la seqüència *-d-d-*) i en contaminació: *pedir* (*pa-*), *penes*, *penar*... prou que en el S. XIV haurien de fer sovint penitència aquests frares conversos i mongetes, que vivien junts en terres solitàries i pantanoses...

PENÍ

L'últim cim del Pirineu damunt Cadaqués i el Cap de Creus, 609 alt. Se'n poden veure descripcions en els llibres de Josep Pla sobre Cadaqués i la Costa Brava, i en la *Guia del Cap de Creus* de J. Garriga (Bna. c. 1950). En el país tothom pronuncia *pəní* (inexistents unes formes *Penic* o *Paniç* que es lleixeixen en alguns mapes); *pəní* he anotat també en les meves enqs. de 1964 a Cadaqués, Roses i el Port de la Selva. Els forasters i excursionistes solen dir 'el *Pení*', però la gent de la rodalia ho empra sense article: «allò és *pəní*» a Roses (XIV, 106). «Els Cimonets de *pəní*» (uns turons veïns del puig) (Cadaqués XIV, 114). «Sant Salvador és el (cim) més alt, fora *pəní*» Roses (XIV, 110). Ja aquest ús, per si sol, indica un nom d'arcaica antiguitat.

MENCIONS ANT. 994: precepte del rei Lluís per al mon. «in monte *Rotas*» [St. Pere de Roda], reconeixent-li «ecclesiam Stae. Mariae in *Rotas* --- aliam in honore Sti. Thomae Apostoli in *monte Pinni* --- aliam supra stagnum *Castilionis*, Sti. Cypriani ecclesiam in valle *Pinnita* ---» (*MarcaH.*, § 79, col. 856.7; *Cat. Car.* II, 227.27; Monsalv. XVIII, 58; Alsius, *Nom.*, p.

215); 974: donació del Comte Gauzfred de Rosselló a St. Pere de Roda «cum ipsas ecclesias eremitanas --- quantum --- infra hos terminos continetur --- ipso mare --- de porto quod dicunt *Armias* ascendit per serra --- usque in ipso factorio de *Pigninello* --- in summitate ipsius montis *Pigninello*» (*MarcaH.* c. 903.55; *Cat. Car.* 235.27, 29; Alsius p. 214); 974: carta de Benet VI a l'abat del monestir en context quasi igual salvant variant *Pininello* (ib. 906.50; *Cat. Car.* 241.25); igual a. 982 (*MarcaH.* col. 927); i 990 (*MarcaH.* 942); 1030: venda que fan el comte Hug d'Empúries i Gauzfred de Ross., a St. Pere de Roda: «in loca montuosa altiora id est *Pugali* et *Pinino minore*, simulque *majorem Pininum*» (*MarcaH.* 202, c. 1043.12, 13; *Balari Orig.*, p. 43); 1091: judici entre l'Abat de St. Pere de Roda i el de St. Esteve de Banyoles: «de ecclesia edificata supra Stagnum *Castilionis* --- et de cella *Sti. Cypriani* q. dic. *Pineta* --- et abbatia *Sti. Thomae* atque in *monte Pinnini* cum omnibus pertinentibus» (*MarcaH.* § 310, c. 1191.8f; Monsalv. XVIII, 58; Alsius 213).

En total tenim el *Mons Pinino majori minor* en el doc. de 1030, *Pinnino* 1091, *Pinni* ja el 944 (és fàcil esmenar aquest en *Pinin*, segons tots els altres). El *Pinnino minore* és evdnt. el *Pininello* de 982 i dels dos docs. de 974, simple «diminutiu toponímic» de *Pinnino*, en els vessants de la muntanya hi havia unes esglésies «eremitanes» (974), especialment la de St. Tomàs (citada repetidament) i després, com diu *Cat. Car.*, desaparegudes, però és evident que el nom nasqué com designació del gran puig, aplicada a l'església ermitana.

ETIM. *Balari*, que no es va adonar de la identificació, suggereix que sigui un derivat de *pena* = *penya* PINNA. Això, però, no lliga amb el gènere masculí de *Pení*, i tampoc es pot dir que el *Pení* sigui una muntanya gaire penyalosa, més aviat terra nua o roca llisa. En canvi el gran fet és que és el cap extrem de la gran serralada dels Pirineus, i en particular, el cap del massís de Roda-Cap de Creus.

Doncs: cèltic PENNĪNO- 'caparró cap extrem', derivat del cèltic comú PENNOS 'cap, testa' (com ja he dit en *E.T.C.* I, 100, 221 *DECat.* s. v. *rega* i *quer* i altres treballs meus), encara hi ha la *-nn-* doble en la majoria de les mencions antigues; i la *i* que hi observem tant pot ser hiperllatinisme gràfic, com resultat d'una metafonia (per la *ī* següent).

El nom del *Pení* forma part del grup de celtismes que formen tots un nucli en aquesta rodalia: *Talabre*, *Tavallera*, *Cullaró*, els mateixos cabdals noms *Armenrodas* (ARE-MONI-ROTAS) i *Roda* (cèlt. ROTA) de St. Pere de Roda (potser el *Toló* nom antic de Peralada i incertament *Culip*). (V. respectius arts. de l'*Onom.*).

És sabut que hi hagué formacions semblants en la toponímia de l'Antiguitat. Les *Alpes Penninae*, amb el *Summus Penninus*: el Gran Saint Bernard; encara